

Секція І.

СУЧАСНИЙ СТАН РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ВІДНОСИН: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

*В.С. Барбулат,
студ. І курсу, спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. С.В. Ромашкін

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ ТА В ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Важливою складовою сучасної політичної системи в Україні є багатопартійність як втілення принципу політичного плюралізму та багатоманітності. Створення та існування різних за своїм характером політичних партій надає змогу по-перше, структурувати суспільство, об'єднуючи навколо спільної ідеології різних громадян, а по-друге, здійснюючі свою діяльність в умовах високої політичної конкуренції, відстоювати найбільш корисні та важливі для людини та суспільства політичні блага.

Слово «партія» походить від латинського *pars* — частина. Можна погодитись з дослідником В. Газіним, що партії — один з найважливіших безальтернативних інститутів демократичної системи, що активно впливає на суспільство, стратегію і тактику змагань (боротьби) за владу, відкрито забезпечуючи її зміну шляхом виборів [1].

В сучасній Україні ідеї політичного плюралізму і багатопартійна політична система дістала своє закріплення перш за все в Конституції України, ст. 15 якої встановлює: «суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності; жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова; цензура заборонена; держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України», а стаття 36 закріплює право громадян на «об'єднання в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту

своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів» [2, ст. 15, 36].

Отже, згідно із Законом «Про політичні партії в Україні», політична партія — це зареєстроване добровільне об'єднання громадян — прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах [3, ст. 2]. Станом на 18 січня 2017 року за офіційними даними Міністерства юстиції України у нас було зареєстровано 352 політичні партії. Всі ці партії мають різні програми та цілі, але за основними напрямками їх функціонування вони можуть бути об'єднані в партії консервативного, центристського, ліберального та національного спрямування.

Враховуючи малий досвід функціонування багатопартійності в Україні, особливого значення мають дослідження відповідних питань в розвинутих зарубіжних країнах. Так, аналогічно з Україною, Франція теж має багатопартійну політичну систему, але двома основними і найбільшими партіями в республіці є: Соціалістична партія Франції і Союз за Народний Рух. Основою політичної програми Соціалістичної партії Франції є акцент на «соціальной» ефективності, шлях досягнення якої вона вбачає в обмеженні стихійних проявів ринку, в активному державному регулюванні економічних процесів, в зменшенні соціальної нерівності через розширення соціальних програм та інших подібних кроках. Щодо Союзу за Народний Рух, то діяльність цієї партії орієнтована на досягнення економічної ефективності шляхом стимулювання «вільної гри» суб'єктів ринку при мінімальному втручанні держави в економіку, на обмежений характер державних виплат та зняття тягаря соціальних зобов'язань з державного бюджету і т.д.

Порівнюючи основи діяльності політичних партій України і Сполучених Штатів Америки, слід зазначити перш за все рівень політичної зрілості партійної системи США, яка поки що може лише виступати прикладом для України. В американському суспільстві такі речі, як відсутність членських внесків, зобов'язальних партійних організацій, свобода членства в партії визначаються як обов'язкова складова демократії. Найбільш розвинутими в політичному просторі США є дві партії: Республіканська партія та Демократична партія. Республіканці виступають за зниження податків, обмеження нелегальної міграції (аж до мінімізації міграційного потоку), вільну торгівлю і носіння вогнепальної зброї, зміцнення ролі релігії в суспільному житті (принцип: Бог — армія — пошана старості), моральність і сімейні цінності; неприйняття гомосексуальних відносин і абортів. В програмі демократичної партії на першому місці стоїть принцип індивідуалізму: автономність особистості, вільний прояв особистої ініціативи у всіх

галузях і т.д. Причому вирішальну роль в політичних поглядах громадян відіграють традиції: кожен сам себе вважає прихильником тієї чи іншої партії протягом всього життя, спроможним змінити свої вподобання в умовах істотних змін зовнішньої чи внутрішньої політики самої держави.

Стійкі традиції багатопартійності має і Федеративна Республіка Німеччина: найбільш впливові її партії такі як Християнсько-демократичний союз, Християнсько-соціальний союз були створені більше 70-ти років тому, а Соціал-демократична партія Німеччини взагалі функціонує з 1863 року. Звісно, окрім перелічених в Німеччині існують багато інших партій, проте їх показовою характеристикою є чітка ідеологія та проведення зваженої політики на основі широкого суспільного консенсусу з урахуванням інтересів більшості населення ФРН [4, с. 198].

Враховуючи наведені аспекти діяльності політичних партій в Україні та в окремих зарубіжних країнах, можна сказати, що ті завдання, які ставить суспільство перед політичними партіями в нашій державі, поки ще не виконуються. Причини низької політичної культури як лідерів, так і самих членів політичних угруповань досить різноманітні, проте суть їх зводиться до незрілого громадянського суспільства, а також небажання впливових керівників втрачати владу або ділитися з нею. Як зазначають окремі фахівці в політичній галузі, наприклад Капсамун І., «партії в нашій країні створюються в основному під вибори і під певного лідера. Вони мають абсолютно різні назви і в основному фінансуються олігархічними групами, які за рахунок використання великих грошей розкручуються перед виборчими перемогами. Тобто, ми маємо партійні проекти, які використовуються як механізм впливу і використання влади для особисто-корпоративних інтересів» [5].

Однак попри всі складнощі та негаразди, слід відмітити, що політичні партії мають бути частиною суспільства, народжуватися ним, від його імені, в його інтересах і під його контролем вести змагання за право формувати органи державної влади. І часто саме від цього суспільства залежить, чи перетворяться так звані «протопартії» в справжні осередки політичної боротьби за владу, які отримавши її, будуть відстоювати не лише свої власні інтереси, але й інтереси своїх виборців та електорату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Газін В. Політичні партії: український варіант на тлі світового історичного досвіду [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. — 29 вересня 2017 року. — Режим доступу: <https://dt.ua/HISTORY/>

politichni-partiyi-ukrayinskiy-variant-na-tli-svitovogo-istorichnogo-dosvidu-255532 .html

2. Конституція України від 28 червня 1996 року з наст. змінами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80/page3>.

3. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 року з наст. змінами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

4. Мазанов В.В. Сучасний розвиток партійної системи Німеччини // Актуальні проблеми політики. — 2015. — Вип.55. — С.197-205.

5. Капсамун І. Чому в Україні немає ідеологічних партій? [Електронний ресурс] // Газета «День», 4 жовтня 2016 року. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/chomu-v-ukrayini-nemaye-ideologichnyh-partiy>

Л.О. Корчевна,

д.ю.н., професор,

*зав. кафедрою конституційного права та правосуддя,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

ПРИНЦИПИ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА, ЇХ РОЛЬ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Розвиток людської цивілізації супроводжується поглибленням змісту та сутності права як вищого мірила справедливості, як основи функціонування ідеального суспільства, що надається йому самою природою, а не державою. Теорія природного права не є новою, в тому числі і для нашої держави, проте її основні ідеї набувають більш загального та універсального характеру, які формують систему відповідних принципів як найголовніших засад функціонування всіх інших джерел права. Загальні принципи права займають найголовніше місце в ієрархії джерел європейського права, причому вони можуть навіть не міститися в нормах позитивного права, однак обов'язково застосовуються в судовій практиці.

Загальні принципи права значною мірою визначають зміст будь-якої юридичної системи. Вони є підґрунтям будь-якої юридичної конструкції. Юридичні правила можуть бути сформульовані й розвиватися, тільки орієнтуючись на загальні принципи права і за їх участю.

Загальні принципи як джерела права мають над конституційний характер, що підтверджується інститутом конституційного контролю, в процесі здійснення якого судові органи керуються саме фундамен-